

Pædagogisk læreplan for Børnehaven Det lille akvarie 2023-2024

Højreklik her og vælg Skift billede for at indsætte billede eller logo

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Om skabelonen

Denne skabelon henvender sig til jer, som er ledere og pædagogisk personale i dagtilbud. Formålet med skabelonen er at inspirere og understøtte udarbejdelsen af jeres lokale pædagogiske læreplan.

Den grundlæggende ramme for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven med tilhørende bekendtgørelse, der er omsat i Børne- og Socialministeriets publikation [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#), 2018. Det er hensigten, at I skal bruge publikationen, når I arbejder med skabelonen.

Skabelonen indeholder alle de lovmæssige krav til at udarbejde den pædagogiske læreplan. Samtidig understøtter skabelonen jeres overvejelser vedrørende den løbende dokumentation og evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan.

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for det pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvor legen er grundlæggende, og børneperspektivet er tydeligt. Jeres konkrete læreplan giver jer en ramme til at arbejde systematisk med at planlægge, følge op på og videreudvikle kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø i jeres dagtilbud i forhold til jeres børnegruppe.

Inden for de krav, der følger af dagtilbudsloven, er det op til jer at beslutte, hvordan I konkret vil arbejde med den pædagogiske læreplan. Jeres læreplan skal være et dynamisk og meningsfuldt dokument, som peger fremad, og som I kan bruge aktivt i den løbende udvikling af den pædagogiske kvalitet og jeres pædagogiske praksis.

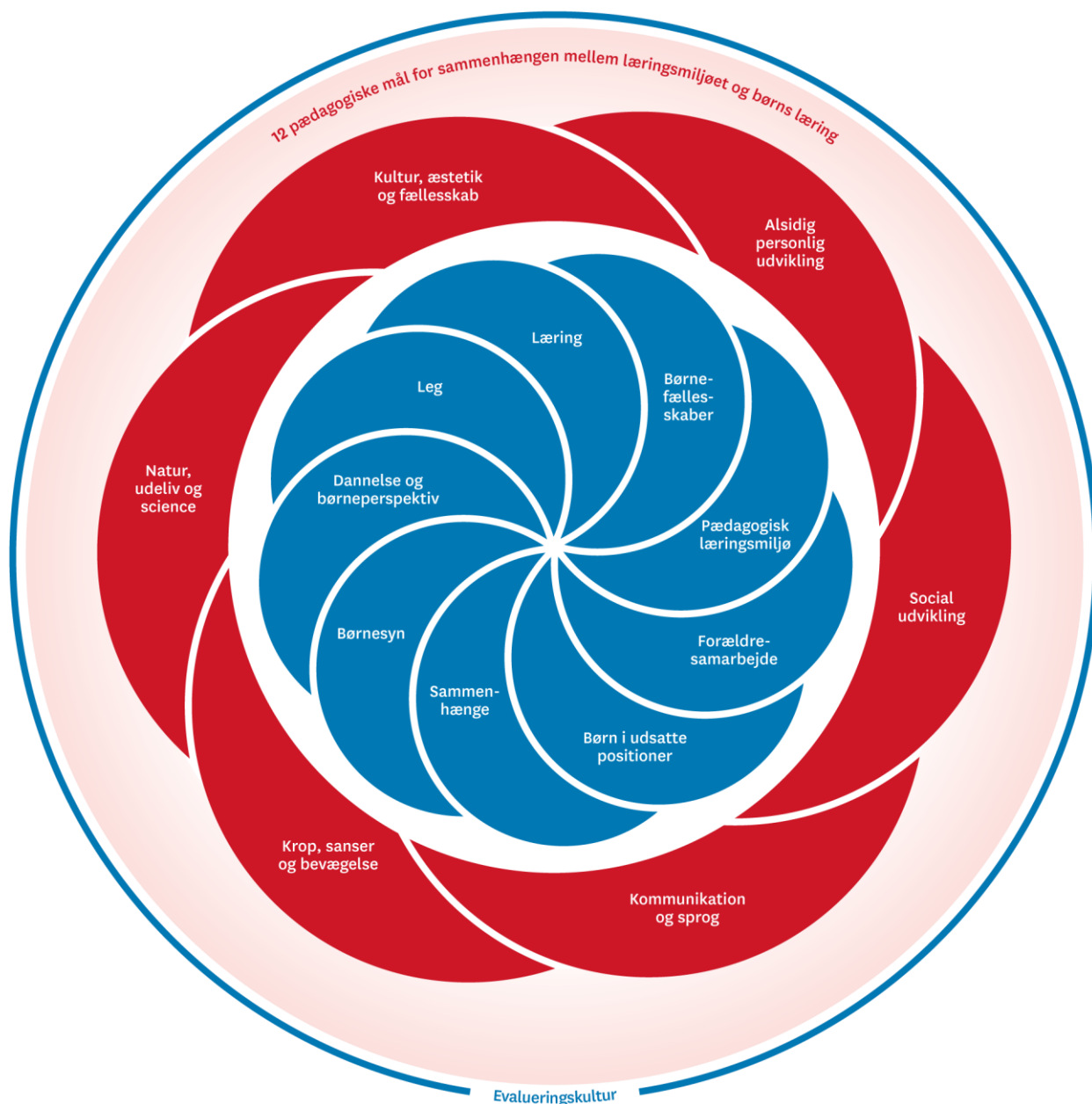
[Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#)

Brug af skabelonen

Når I udfylder skabelonen, skal I klikke på *skrivefeltet*. I kan fremhæve tekster og indsætte billeder.

I kan slette denne side ved at markere teksten og billedet og trykke *delete*. I kan også slette den sidste side, hvis I ønsker det.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Børnehaven Det lille Akvarie
Lodivej 7 B
2300 København S
Tlf 32591163
Mail Leder@detlilleakvarie.dk eller Ly38@kk.dk
Åbningstid Mandag til fredag 6.45-17.00

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Børnehaven Det lille akvarie er en selvejende institution med driftsoverenskomst med Københavns kommune, vi bor til leje i Sundkirkens lokaler, men er ikke en del af kirken ellers udover et godt og fint samarbejde om lokaler.

Vi er en lille børnehave med 40 børn i alderen 2,10 år og frem til skolestart, fordelt på 2 stuer med 20 børn. Vi er en personalegruppe på 8 personer i spredt alder, og med forskellige interesser og kompetencer vi er en blanding af pædagoger og medhjælpere og flere, har været i børnehaven i mange år. Vi er en gammel børnehave med hyggelige stuer og rum, som er fulde af atmosfære og hygge, selvom bygningen efterhånden er en ældre dame. Vi har fået helt ny legeplads som giver gode lege muligheder og på trods af sin størrelse giver rum til fordybelse og legefællesskaber.

Vi benytter også vores nærmiljø og de legepladser der ligger omkring os til små ture og udflugter i hverdagen. Bla Elbaparken, Bredegrund, Messinagården og Lergravsparken.

Da vi er en selvejende institution, indgår vi i et netværk og ikke i klynge som de kommunale institutioner. Vores netværk består af 6 andre selvejende institutioner i vores område, som vi har et godt og inspirerende samarbejde med. Vi bruger hinanden i fællesskaber til sparring og udvikling indenfor sprogarbejde, ICDP, ledelsessparring, Fri for mobberi, fælles kurser og oplæg med relevante temaer for vores fokusområde.

Vi prioriterer:

- En overskuelig og struktureret hverdag med dagligdags rutiner og visuel forberedelse (rundkreds, læsning, sange, dagens gang, pauser, osv)
- Børnenes rum til leg og fordybelse
- Fysiske lege og aktiviteter, både fri leg med aktiv deltagende voksne, samt voksenstyrede pædagogiske aktiviteter.
- Traditioner, grupper samt årstidsbestemte traditioner.
- Voksne der skaber gode og udviklende betingelser for legen og for læringen i vores forskellige læringsmiljøer.
- Vi prioriterer også et godt og ligeværdigt forældresamarbejde.

- Sikre et læringsmiljø, der muliggør, at børnene oplever nærhed, trivsel, læring, udvikling og anerkendende relationer – ved at de voksne skaber de bedste betingelser for at læring, udvikling og trivsel er for ALLE børn.

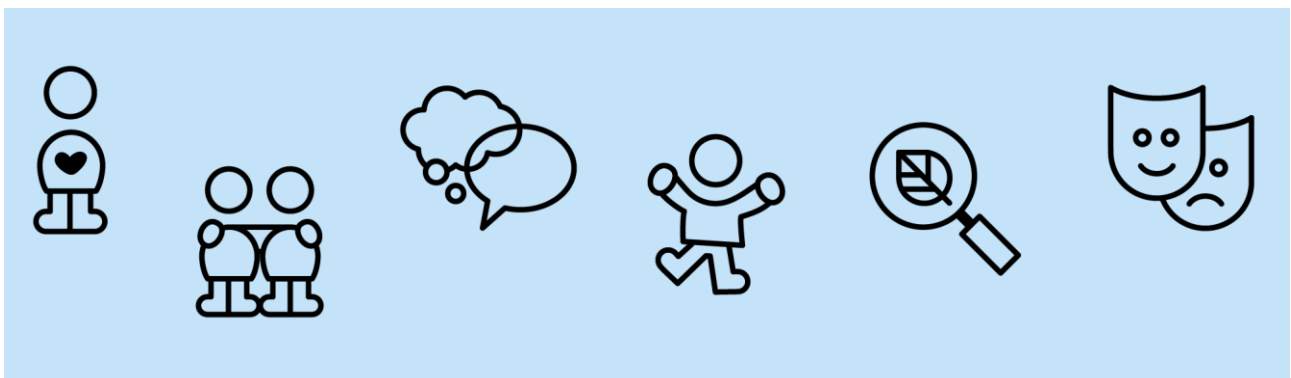

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Børnesyn: Det at være barn har værdi i sig selv.

I Det lille akvarie har vi et grundsyn på barnet at det både er unikt, men samtidig skal være en del af et udviklende børnefællesskab og støttes til at kunne udvikle sig som livsduelige unge.

Når vi skriver at alle børn er unikke menes der at ALLE børn er forskellige og har forskellige behov, individuelle ressourcer, og brug for individuel støtte for at sikre deres trivsel og udvikling.

I Det lille akvarie har vi nogle overordnede værdier som er følgende:

Alle børn har krav på:

- At blive et selvstændigt individ med egen personlighed
- At føle sig værdifuld (selvværd) og at have tillid til det jeg kan og vil (selvtillid).
- At føle sig hørt og set og lære at sige sin mening.
- At det er ok at begå fejl i processen til at lære nyt.
- At have indflydelse på sin hverdag i børnehaven – at kunne komme med forslag og ideer til hvad vi kan lave i børnehaven.
- At kunne lytte.
- At opleve gensidig respekt.
- At kunne dygtiggøre sig og tilegne sig nye færdigheder.
- At blive udfordret tilpas.
- At knytte venskaber.
- At være og føle sig som en del af fællesskabet.
- At kunne navigere trygt, nysgerrigt og udforskende i det nære miljø.
- At kunne se en verden fuld af muligheder frem for begrænsninger.
- At vi følger børnenes spor og Zoner for nærmeste udvikling.

- At vi planlægger vores aktiviteter med udgangspunkt i børneperspektivet.

Dannelse og børneperspektiv:

I Det lille akvarie mener vi, at selvom vi som mennesker er forskellige, så arbejder vi i personale gruppen ud fra det samme værdigrundlag, det mener vi er vigtigt, når vi arbejder med børns trivsel og dannelse. Noget af det som er vigtigst er det relationelle fundament, at vi er nærværende, tydelige, anerkendende, og lyttende. Det vil sige at vi skal møde børnene hvor de er og anerkende deres følelser, ønsker og behov.

Vores børnesyn er, at vi ser det enkelte barn som unikt, ligeværdigt, og i besiddelse af en række ressourcer og færdigheder. Barnet udvikler sig i gode relationer til andre børn, og voksne i et forpligtende fællesskab. Barnet skal derfor ses og forstås ud fra de sammenhæng, de indgår i og de betingelser, de har for at handle. Det vil sige at vi skal se på den praksis vi har sat, samt de regler og rammer vi som voksne sætter op for børnefællesskabet, når vi ser på barnets handlinger.

I dannelsesarbejdet er vi bevidste om at det er os som voksne der går forrest og som rollemodeller skal vi vise hvordan man indgår i gode sociale fællesskaber, bla ved at tale i en god tone til både bør og voksne, at introducere barnet for demokratiske værdier som at barnet er værdifuldt og har medbestemmelse, at det er vigtigt at barnet kan stå ved sine følelser og føle at det bliver lyttet til, men at de voksne omkring barnet sørger for at det er bestemmelse og medbestemmelse på udviklingsniveau så ikke barnet står med alt for store krav i forhold til alder.

Leg:

Børnenes leg er vigtig for børns udvikling og derfor også i børnehaven. Rigtig mange timer går med at "lege" Det er i legen børnene lærer "hvem de selv er" og "hvem de selv er i forhold til andre". Det er i legen de øver sig i at løse konflikter, indgå kompromiser fx når de "får tildelt en rolle" og andre gange er den som tildeler rollerne, det er i legen de øver sig i sprog både det talte og det nonverbale og det er også igennem legen de får bearbejdet en del af hverdagsoplevelserne, derfor er det vigtigt at der er tilgængelige voksne og voksne som kan hjælp når det måske bliver for svært til at de selv kan løse det eller som gode rollemodeller der sørger for at skabe rammer for den gode leg. Det er meget forskelligt hvor udviklet børnenes legevaner er og nogle børn har brug for guidning og støtte, mens andre har brug for mindre, men det er vigtigt at vi som voksne omkring børnene kan aflæse hvad der er på spil og hvad der er brug for, det gør også at vi som voksne skal være reflekterende og nysgerrige omkring børnenes leg. Vi har i Det lille akvarie indenfor det sidste år haft fokus på at udvikle tydelige legezoner for børnene så de ved hvad man kan lege hvor og sørge for at det er visuelt og klart.

Læring:

Læring sker gennem hele dagen det gælder fra barnet kommer om morgenen hvor det er hverdagsrutiner og hverdagssituationer som at skulle tage sit tøj af, gå ind på stuen og sige farvel til sine forældre, eller når der skal hentes madkasser og gøres klar til frokost osv, der sker læring gennem hele dagen og i børnehaven fra åben til lukketid, men læring er også når vi har planlagte pædagogiske aktiviteter på stuerne hvor vi er blandet i alder, når vi er i grupper og aldersopdelte eller når børnene leger inde eller ude i større eller mindre børnefællesskaber.

For at give børnene de bedste lærings forudsætninger er det vigtigt at vi som pædagogisk personale er bevidste om at være gode rollemodeller, børn spejler sig i hvad de voksne gør og siger. Derfor er det vigtigt, at vi går forrest og giver børnene en vis tryghed og tro på at de kan mestre de udfordringer de bliver mødt af, og stillet overfor.

Børnefællesskaber:

Børn er ofte sammen med andre børn i børnehaven i størstedelen af deres vågne tid og derfor

skal man lære at navigere i sine egne og andres følelser, man skal indgå i fællesskaber som man ikke altid selv bestemmer og man skal lære at rumme andres behov, og lære sine egne at kende. I Det lille akvarie sker det i samspil med anerkendende voksne som kan hjælpe med at sætte ord på børnenes følelser og initiativer, samt sørger for at der er et inkluderende og udviklende børnemiljø. Børnene øver sig også i at behovsudsætte og vente på tur når de er i børnehave, da de er en del af et større børnefællesskab, hvor de ofte som udgangspunkt hjemme har forældrenes fulde opmærksomhed og måske ikke skal vente så ofte.

HVORDAN gør vi det ?:

I Det lille akvarie sørger vi for at der er et grundlæggende anerkendende miljø og at der er tilgængelige og nærværende voksne igennem hele dagen. Pædagogik gennem hele åbningstiden og ikke kun når vi har vores planlagte aktiviteter om formiddagen. Vi starter dagen med at møde barnet og forældrene nærværende og hjælper med at sige farvel på en god måde. Vi arbejder med "lege stationer" fra morgenen så børnene kan vælge hvad de helst vil lege med. Når alle er mødt ind, holder vi vores daglige samling på stuerne og hvor alle kan se på hinanden og føle sig som en del af det store fællesskab, vi taler om hvem der evt mangler og at det bliver godt at se dem igen. Vi arbejder i Det lille akvarie ofte med små grupper efter vores samling også på dage hvor vi ikke har "Grupper" som vi jo har 2 gange pr uge fra sensommer og frem til midt forår hvor de største starter i skole. Når vi opdeler børnene, er der større mulighed for at se børnene og hvad der optager dem pt. Det er alle glade for både børn og voksne, og der kan bla arbejdes med fri for mobberi, dialogisk læsning, at klippe fx julepynt eller noget helt andet på børnenes udviklings niveau.

Det er os som pædagogisk personale der skal sørge for at der er et inkluderende børnemiljø hvor ALLE børn kan indgå.

Pædagogisk læringsmiljø

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

HVORDAN gør vi det ?:

Vi sørger for at der er et grundlæggende anerkendende miljø og at der er tilgængelige og nærværende voksne igennem hele dagen. Vi arbejder med "lege stationer" fra morgenen så børnene kan vælge hvad de helt vil lege med og starte dagen stille og roligt. Når alle er mødt ind starter vi dagen med at samles og se og hilse på hinanden. Vi inddrager børnene i mange af dagligdagens gøremål som fx at hente madkasser, tørre borde og stole af, feje, vi oplever at børnene er glade for at kunne bidrage og deltage. Vi forsøger at få skabt en børnekultur hvor vi sammen passer godt på tingene og behandler dem og hinanden ordentligt. Det giver børnene en følelse af at høre til, og være vigtig og styrker deres selvværd.

Når vi arbejder med at skabe tydeligt fysisk læringsmiljø for børnene, skaber så rum i rummet, er det med til at styrke børnene i hvilke lege der kan lege hvor og det lette oprydningen, når de ved hvor legetøjet hører til. Det giver et visuelt overblik når de kan se på vores kasser, reoler og legezoner hvad der leges hvor, fordi der er billeder på.

Vi inddrager også forældrene i at opretholde vores læringsrum ved at sørge for at de bakker op/støtter op om at barnet og hjælper med at rydde op inden de går hjem.

Vi har I Det lille akvarie en tydelig daglig struktur som gør det genkendeligt og forudsigeligt, hverdagen bliver nemmere for alle, når de kender dagens faste rutiner. Det skaber ro og forudsigelighed, og de voksne planlægger ugen sådan at både børn og voksne ved hvad de skal.

Vi deler os ofte op i små grupper, det skaber ro og plads til fordybelse og nærvær.

Samarbejde med forældre om børns læring

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

I Det lille akvarie mener vi at det er altafgørende at vi har et godt samarbejde mellem forældre og personale, det er en forudsætning for at børnenes hverdag fungerer. Vi ser os som samarbejdspartnere og er begge afgørende for barnets trivsel og udvikling. Det er meget vigtigt at børnene oplever at børnehaven og forældrene kan tale sammen og oplever at de er trygge ved børnehaven.

I Det lille akvarie bliver alle forældre som udgangspunkt tilbudt en opstarts samtale når barnet har gået i børnehaven et par mdr (individuelt hvor tidligt) nogle får en samtale lidt før nogle lidt senere alt efter hvordan vi sammen vurderer at det giver bedst mening i forhold til det enkelte barn og dets forældre.

Vi holder med nogle familier flere samtaler og med andre færre alt efter den enkelte familie

og behov.

Vi sætter også stor pris på den daglige kontakt også selvom den nogle gange kan være kort og andre dage lidt dybere og længere.

Der skrives om ugens gang og aktiviteter, der dokumenteres fra dagens aktiviteter på AULA.

Aula beskeder besvares en gang om dagen men det er vigtigt at personalet har fri når de går hjem fra børnehaven.

Forældrene er ALTID velkomne til at ringe eller skrive en mail for efterfølgende at blive ringet op hvis der er behov for det, for når vi har dialog i børnehaven sammen med barnet er det vigtigt at der ikke bliver talt henover hovedet på barnet og at det ikke er voksen snak som barnet måske ikke skal være en del af, derfor er det vigtigt at man kan ringe eller skrive.

I Det lille akvarie har vi også en super forældrebestyrelse som består af forældre, en personalerepræsentant, ledelsen samt en sognepræst fra kirken, der afholdes bestyrelsesmøder ca 4 gange årligt.

Der er også en repræsentant fra bestyrelsen i forbindelse med det årlige tilsyn og som deltager når der afholdes tilsyns dialog med den pædagogiske konsulent.

I Det lille akvarie afholder vi også flere forskellige traditionelle aktiviteter hvor forældrene deltager fx vores julefest, sommer fest, eller inviterer til fx forældre kaffe.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

I Det lille akvarie arbejder vi med for at alle børn får den bedste trivsel og udvikling, og det betyder at alle børn i større eller mindre grad brug for særlig opmærksomhed i perioder af deres børnehavetid. Vi afholder forældre samtaler for alle børn og bestræber os på at alle forældre får en opstartssamtale nogle mdr efter barnets start i børnehaven. I børnehaven har vi fokus på individuelle behov og det kan være at der er børn som i perioder har brug for en særlig indsats fra personalet og det tværfaglige team- Fx tale/hører konsulent, sundhedsplejerske, psykolog, støttepædagog, BBU, eller fysioterapeut, og det sker ALTID i samarbejde med forældrene til barnet. Hvis der vurderes at der skal igangsættes en særlig indsats udarbejdes der en individuel handleplan (SMTTE) som alle i personale gruppen involveres i (gen-nemlæser) så alle i huset ved og kan støtte op om, hvad der kan være af særlige hensyn eller

konkrete arbejds punkter.

I Børnehaven udarbejder vi TOPI (tidlig opsporing og indsats) halvårligt det er en obligatorisk opgave fra forvaltningen, Vi udarbejder også TRAS skemaer på det enkelte barn og det er en selvvalgt opgave som vi i Det lille akvarie laver for at kunne optimere det enkelte barns trivsel. Sprogscreening laves på alle børn for at kunne opnå den bedste trivsel og udvikling hos det enkelte barn. Vi udarbejder også DPU (dansk pædagogisk udviklingsprofil) på de børn hvor vi mener det er nødvendigt, da det er et rigtig godt arbejdsredskab og som giver os et rigtig fint overblik over barnets ressourcer, kompetencer samt hvor vi skal understøtte barnet yderligere.

Vi gør også brug af vores søde daginstitutionens socialrådgiver ved behov. Det kan fx være til en god snak om ting der kan være svære hjemme i fam, eller i børnehaven, og hun kan være behjælpelig til at udarbejde en SOS som giver et overblik over hvordan vi alle bedst muligt kan hjælpe i en given problemstilling eller være behjælpelig omkring andre tilbud som kan hjælpe.

Marte Meo er en metode som vi også gør brug af i børnehaven.

Marte Meo er en videobaseret metode som tager udgangspunkt i det eksisterende samspil og bygger på principper omkring den udviklingsstøttende og selv værdsunderstøttende kommunikation. Marte Meo er en meget konkret og løsningsorienteret metode, hvor vejledningen/rådgivningen tager udgangspunkt i de ressourcer der i forvejen er til stede hos børnene. Principperne er implementerede i det daglig pædagogiske praksis og bliver løbende opdateret og udvidet i personalegruppen af vores Marte Meo terapeut.

Vi har i børnehaven pause stole (stole som er lydisolerede og som kan skærme) som kan benyttes af alle børn, men der er børn som specifikt har behov for en skærmet pause, og vi gør meget for at ALLE børn kan blive mødt med de behov de nu engang har og, at vi alle er forskellige og har forskellige behov, det giver en mangfoldig og rummelig børnegruppe hvilket vi mener, er en af vores vigtigste opgaver at give børnene med videre ud i livet efter deres børnehavetid, nemlig at vi ALLE er forskellige og har behov for forskellige ting og at det er det der gør os til lige dem vi er.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

I Det lille akvarie er vi en del af stærkt samarbejde som pt er med Lergravsparkens skole og Skolen ved Sundet som er 2 af skolerne i vores distrikt, men vi har igennem mange år haft et fint samarbejde med de omkringliggende skole og det gælder både de kommunale skoler

samt de private. Vi prøver at komme på skolebesøg med hele vores store gruppe og også et KKFO/SFO besøg fælles med hele store gruppen for at de kan se hvad det er, vi ved at alle bliver inviteret på skole besøg med deres forældre inden kommende skolestart også.

Vi har i børnehaven "Grupper" som løber fra slut sommer frem til maj hvor de fleste skolestartere, starter på KKFO/SFO. Store gruppen er sammen 2 gange pr uge og der arbejdes med op og ned regulering som er en vigtig ting at kunne når man starter i skole (at kunne gå fra skole aktivitet til frikvarter og omvendt).

Store gruppen øver sig i at kunne lytte til en kollektiv besked og så vokser de, i at opleve sig som vigtig når der laves opgaver hvor man skal samarbejde, eller når der øves at kunne vinde og tabe i fx "fælleslege som rødt lys stop" eller "frugtsalat". Vi har i det år børnene går i store gruppen samtaler, en i efteråret og ofte, også en på den anden side af jul hvor vi sammen taler om udviklingen hos det enkelte barn og hvor vi sammen kan gøre barnet klar så det får den bedst mulige overgang fra børnehave til KKFO/fritidshjem og skole.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Det lille akvarie er en lille hyggelig by børnehaven og vi har derfor ikke kæmpe ude arealer, men vi bruger ofte vores lokalmiljø det gælder både når vi tager på de lokale legepladser, når vi benytter de lokale butikker for at købe fx små ting til vores aktiviteter, når vi skal bage og mangler noget. Vi benytter også vores lokalmiljø når vi træner at være i trafikken eller hvordan man tager hensyn når vi bevæger os igennem kirkegården (fx at vi tager hensyn til folk som har brug for et øjeblik) om hvordan man kan tro på forskellige ting og at det er helt ok. Eller når vi besøger vores lokale bibliotek. Eller når vi besøger kirken til fx Jul eller optræder for kirkens gæster.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

I Det lille akvarie har vi de sidste år arbejdet med at optimere vores fysiske og psykiske og æstetiske læringsmiljø. Det har vi gjort i samarbejde med eksterne konsulenter fra forvaltningen som har hjulpet os med at få nye ideer og viden om hvordan vi kan lave rum i rummet. Vi har på vores personale møder arbejdet med at reflektere og dokumentere så vi kan ændre på det fysiske læringsmiljø alt efter hvad der optager børnegruppen. Vi har også arbejdet med det psykiske børnemiljø både ved hjælp af fri for mobber, men også ved at inddrage børnene i de pædagogiske aktiviteter ved brug af skemaer som vi kalder "børnenes stemme"

Her bliver børnene spurgt om hvad der har været fx sjovt?, svært?, kedeligt? osv og det kan vi som personalegruppe benytte til at tilpasse aktiviteten så den passer til børnegruppens udviklingsniveau, så den fx bliver nemmere, sværere eller gentage den fordi det var sjovt.

I Det lille akvarie er det meget vigtigt for os at der er en god og anerkendende stemning ALTID og at ALLE børnenes følelser er OK, at der gennem hele dagen er et pædagogisk miljø med pædagogik.

Omkring det psykiske arbejdsmiljø bliver der udarbejdet APV, samt mini APVer som vi bl.a arbejder med på vores p møder.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Det lille akvarie arbejder vi med alsidig personlig udvikling som læringsmiljø gennem hele dagen. Vi understøtter at børnene udvikler sig til at blive stærke og selvstændige mennesker, der får mulighed for at opleve sig selv som værdifulde deltagere i og medskabere i og af et socialt fællesskab. Vi arbejder med alsidige personlige læringsmiljøer, hvor børnene får tid og rum til at udfolde sig som selvstændige individer, der kan tage initiativ, har gåpåmod og kompetencer til at indgå i sociale fællesskaber. Vi gør brug af forskellige pædagogiske redskaber og metoder til at understøtte børnenes evne til fordybelse, vedholdenhed og engagement.

Mål:

- At styrke barnets selvværd og selvtillid
- At barnet får en fornemmelse af "hvem er jeg" og "hvem er jeg i forhold til andre"
- At barnet lærer at rumme egne følelser og vise empati
- At styrke barnets færdigheder til at indgå i sociale samspil
- At styrke barnets fornemmelse for egne samt andres grænser
- At styrke barnets selvstændighed og selv hjælpenhed
- At støtte udvikling af fantasi og kreativitet.

TEGN:

- Barnet oplever tryghed, er aktiv deltagende i hverdagen samt viser gåpåmod og tør afprøve nye ting
- Barnet kan verbalt eller nonverbalt sige til og fra.
- Barnet kan sige stop ved konflikter eller kommunikativt give udtryk for behov eller ønsker.
- Barnet tager på eget initiativ kontakt til og kommunikerer med andre børn og voksne
- Barnet bliver mere og mere selvhjulpent bl.a. i spisesituationer, tøjskift, toiletbesøg
- Barnet kan sætte ord på egne og andres følelser
- Barnet bruger sin fantasi i lege og fortællinger

TILTAG: (pædagogisk praksis):

- Vi er gode rollemodeller for børnene, vi er nærværende, positive og anerkendende voksne.
- Vi har øjenkontakt og siger altid godmorgen og farvel til børn og forældre og giver familien en oplevelse af at blive set og hørt i børnehaven.
- Taler med børnene om dets og andres følelser, sætter ord på deres følelser, og anerkender alle følelser, også når de er store.
- Møde barnet hvor det er (Zonen for nærmeste udvikling).
- At vi som voksne husker børneperspektivet og følger børnenes spor.
- Opdeler børnene i mindre grupper, for at alle bliver set og hørt og kunne være fuldt tilstede.
- Guide barnet til at løse konflikter bl.a. gennem "Fri for mobberi", dialogisk læsning og morgensamlinger.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Det lille akvarie arbejder vi med social udvikling gennem hele dagen, det gør vi ved at skabe et læringsmiljø som understøtter at alle børn trives og udvikler sig, udvikler relationer og empati. Når vi opdeler os i mindre grupper får vi skabt rum for at børnene kan lære at indgå i børnefællesskaber.

I det lille akvarie arbejder vi også med medbestemmelse og indflydelse i form af børnemøder og indflydelse på egen hverdag, og når vi navigerer i vores daglige struktur og faste rammer følger de voksne børnenes spor og er opmærksomme på hvad der optager dem. Vi arbejder også med metoder som er med til at styrke børnenes sociale kompetencer og som bidrager til demokratisk dannelse.

MÅL:

- At barnet oplever at være en betydningsfuld del af et fællesskab og indgår i nogle gode relationer.
- At barnet opnår/har en forståelse af de sociale spilleregler
- At barnet er i stand til at lytte til andre og leger med andre
- At barnet opnår kompetencer til at samarbejde og have medindflydelse på beslutning

ger.

- At barnet søger både de andre børn og de voksne (fx hvis det eller en ven har brug for hjælp)
- At barnet kan lytte til andre og tilsidesætte egne behov.

Tegn:

- At barnet er aktiv deltagende i fællesskabet
- At barnet opsøger de voksne og andre børn i leg og ved behov
- At barnet kan vente på tur fx i lege, når der holdes samling
- At barnet kan indgå i situationer hvor der opstår konflikter, indgå kompromisser, og forhandlinger.
- At barnet viser omsorg og interesse over for andre ved fx at trøste, eller hente hjælp.

Tiltag(pædagogisk praksis):

- At personalet er tilgængelige, synlige, nærværende med en positiv tilgang til alle, både børn, forældre og kolleger.
- At personalet hjælper barnet/børnene med at håndtere og aflæse andres følelser ved at guide i konflikter samt ved brug af Marte Meo og materiale som "Fri for mobberi".
- At personalet inviterer til og igangsætter samarbejdslege, og lege hvor man øver turtagning.
- Ved den daglige faste struktur som fx samlinger og i de små grupper
- At personalet er gode rollemodeller og hjælper til at inspirerer til at børnene fx hjælper hinanden ved fx måltider, i garderoben eller når der skal vaskes hænder.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Det lille akvarie arbejder vi med sprog gennem hele dagen i hele åbningstiden.

Vi har det sidste år haft sprog som særligt fokus område og alle i personale gruppe har været til flere sprog

Oplæg og pædagogiske dage hvor vi har arbejdet med sprogstrategier.

Vi understøtter at børnene udvikler sprog i alle dagligdags situationer, fx når vi er i garderoben, spiser, eller når der opstår nysgerrighed ved et særligt opmærksomheds punkt, eller når der leges med sproget og det glæder både det verbale og det nonverbale sprog.

I Det lille akvarie arbejder vi også med det fysiske og æstetiske sproglige/læringsmiljø ved fx det som vi har på væggene, eller de aktiviteter vi igangsætter og evt hænger op efterfølgende, som de selv er med skabere af.

Vi har i Det lille akvarie arbejder vi med forskellige redskaber og metoder til at understøtte børnenes sproglige og kommunikative udvikling, så de har de bedste forudsætninger for at gøre sig gældende i fællesskabet og føle sig set, hørt og forstået.

Mål:

- At barnet kan indgå i dialog (At styrke barnets udtale, begrebsdannelse, sætningsproduktion, sætningsopbygning samt ordforråd.
- At barnet viser interesse for bøger, enten ved selv at se i en bog, få læst højt,
- At barnet er i stand til og forstår at deltage i en fortælling.
- At barnet kan udtrykke sine følelser, behov og ønsker.
- At barnet benytter sprog i leg og relationer.
- At barnet er nysgerrig på sproget.

Tegn:

- At barnet bruger sproget til at navigere i legen.
- At barnet udviser interesse for læsning eller at kigge i bøger selv
- At barnet har lyst til at deltage og måske over tid genkender Rim og remser
- At barnet bruger sproget til at udtrykke sine følelser, behov og ønsker
- At barnet bruger udviser nysgerrighed ved fx ukendte og nye ord.

Tiltag(pædagogisk praksis):

- At personalet har fokus på det fysiske læringsmiljø
- At vi som personale sætter ord på egne initiativer samt barnets.
- At personalet leger med sproget sammen med børnene fx rim og remser
- At vi har fokus på sprog og samspil under fx måltidet så alle føler sig set og inddraget.
- At vi arbejder med sprog miljøet fx læse hjørne og dialogisk læsning i en lille gruppe.
- At vi arbejder med sprog i samspil fx sprogstrategier der understøtter barnet.
- At personalet sprogscreener alle børn i børnehaven når de er 3 år og igen som 5 årige.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Det lille akvarie arbejder vi med krop, sanser og bevægelse som læringsmiljø gennem hele dagen.

Vi understøtter børnene i at udforske og afprøve kroppen, det gør vi bla når vi har fokus på selvhjulpethed, når vi leger på stuerne eller på legepladsen, eller når vi har bevægelses aktiviteter enten ude eller inde fx motorikbaner, når vi har plantedag hvor børnene kan bruge sanserne og få jord under neglene, når vi har samling eller grupper med fokus på kropsbevidsthed, lege med op-og nedregulering, kroppens funktioner og når vi har idrætsdage.

I Det lille akvarie er personalet nærværende og aktiv deltagende sammen med børnene i bevægelses aktiviteter, det kan både være når vi er ude på legepladsen og har voksen styrede lege som fx ”alle mine kyllinger kom hjem” eller inde når vi leger ”frugt salat”.

Det kan også være når vi har børnemassage i forbindelse med ”fri for mobberi” eller når vi har projekt med ”mig og min krop” eller projekt med fokus på ”følelser”.

Mål:

- At barnet oplever glæde ved bevægelse
- At barnet har kontrol over sin krop, kropsbevidsthed og kropsfornemmelse.

- At barnet har mod på at afprøve nye motoriske udfordringer og oplever at mestre
- At barnet lærer om sine egne og andres grænser
- At barnet er alderssvarende både fin og grovmotorisk

Tegn:

- At barnet deltager aktivt i lege
- At barnet viser glæde ved bevægelse
- At barnet bliver mere selvhjulpent og oplever glæde ved at kunne selv
- At barnet udviser glæde og benytter kroppen til at udtrykke sig verbalt samt non verbalt
- At barnet kan aflæse andres grænser og kender sine egne
- At barnet får alderssvarende finmotorisk og grovmotorisk kunnen fx pincetgreb og kan holde på en blyant og klippe med en saks, eller kan løbe og hinke.

Tiltag (pædagogisk praksis)

- At personalet udviser glæde ved at være aktiv deltagende i bevægelses aktiviteter
- At vi tilbyder forskellige former for sansestimuli, fx sand, vand, gyng, løbe, balance.
- At personalet sørger for at der er passende motoriske forhindringer
- At vi tilbyder mulighed for forskellig kropslig udfoldelse fx yoga, afslapning, børnemas-sage(fri for mobberi).
- Sansellege, sanglege.
- At følge barnets nærmeste udviklingszone ????
- Pædagogiske lege (voksen styrede) i små grupper
- At der også er mulighed for at sanse fx når vi spiser
- Ture ud af huset både planlagte og spontane fx til legepladser i nærmiljøet
- At vi sørger for at give barnet TID bla i garderoben, på toilettet,

---

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Howdan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Det lille akvarie arbejder vi med natur, udeliv og science som læringsmiljø, når vi tager ud på tur med børnene. Vi har på den nye legeplads tænkt forskellige materialer og sanseintegration ind og der er rig mulighed for at udforske selv på lidt plads. Her får de tid og mulighed for, at undersøge de forskellige naturfænomener der optager dem og får kendskab til forskellige naturfænomener i nærmiljøet, fx små dyr, større dyr, planter, årstiderne, og miljø.

Vi er ude hver dag og nogle gange er vi hjemme på legepladsen hvor der også kan være fokus på fx begyndende matematisk opmærksomhed fx store tunge cykler der vejer meget og de små løbe cykler som vejer mindre, eller i vores samling hvor vi kan snakke om hvad der er størst og hvad der er mindst, eller den største kage i sandkassen, eller den lille flotte. Vi arbejder også med vand og vandpytter og miljøet har også dagligt en stor plads i vores pædagogiske arbejde, hvor børnene inddrages. Vi er som personale optaget af børnenes spor og hvad der optager dem og vi understøtter deres nysgerrighed, kompetencer, interesser og kognitive udviklingsniveau.

Vi benytter forskellige metoder og redskaber til at understøtte deres udvikling og læring.

Mål:

- At barnet er nysgerrig på naturen
- At barnet er glad for at være ude
- At barnet får kendskab til dyr og planter
- At barnet får fornemmelse for størrelsesforhold og begyndende matematisk tænkning
- At barnet viser interesse for sanseintegration i naturen
- At barnet udviser forståelse for at passe på dyr, planter og miljø
- At barnet viser interesse i at spare på håndklæder(papir), tegne papir, og vandet.
- At barnet får en bevidsthed for klima og miljø
- At barnet fx bruger naturen i sine lege.

Tegn:

- At barnet viser interesse for at lege ude med fx vand, sand, jord og lede efter smådyr
- At barnet passer på naturen (dyr, miljø, og planter) Fx ikke smider skrald, hiver grene og blade af træer og blomster,
- At barnet viser glæde ved at være ude
- At barnet inddrager naturen eller begreber fra naturen i legen
- At barnet har kendskab til årstiderne og vejret og dens skiften fx når det er koldt skal man have mere tøj på, når det er varmt kan man have sandaler på.

Tiltag: Pædagogisk praksis:

- At vi er gode rollemodeller og viser børnene de forskellige ting naturen byder på.
- At vi er ude året rundt også når det regner, sner eller når solen skinner. Og vi taler om årstiderne og vejret.
- At vi tager på ture ud af huset og oplever naturen flere forskellige steder, fx kirkegården, lergravsparken når træernes blade bliver gule og falder af, eller når det hele begynder at blive grønt.
- At vi har vores årlige plante dag hvor alle børn planter en blomst eller lign som de hjælper med at passe og får medansvar og ejerskab for.
- At vi har projekter hvor vi har fokus på fx miljøet, hvor vi samler skrald ind i nærmiljøet, affaldssorterer på stuerne.

- At vi har fokus på papiret når vi fx tegner på stuerne, hvor meget papir man har brug for når vi vasker hænder.
- At vi benytter naturen i de kreative projekter vi har gennem året bla hvor vi laver blad uger, samler kastanjer, klipper blade, når vi har plante uger.
- At vi taler med børnene om årstidens skifte og hvor meget tøj man skal have på alt efter vejret.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Det lille akvarie arbejder vi med kultur, æstetik og fællesskab som læringsmiljø, vi arbejder både i små aldersopdelte grupper hvor vi kan arbejde ud fra børnenes udviklings niveau, men også fælles på stuerne hvor det kan være med fokus på materialer eller børnefællesskabet og samarbejde. Vi arbejder med at få skabt fællesskaber som giver børnene en følelse af ejerskab og nysgerrighed på både deltagelse i de forskellige aktiviteter fx når vi skal optræde til en af vores traditionelle højtider, eller når de får gode ideer til at udtrykke sig i de kreative processer.

Mål:

- At barnet er en del af fællesskabet.
- At barnet får kendskab til højtider og traditioner.
- At barnet indgår i forskellige kulturelle
- At barnet har lyst til at deltage i kreative aktiviteter.
- At barnet præsenteres for forskellige former for kreative udtryksformer og mulighed for at afprøve disse.

- At barnet får kendskab til forskellige materialer og ved hvordan man bruger dem.
- At barnet deltager i forskellige former for arrangementer fx teater, udstillinger mm.
- At barnet præsenteres for forskellige musikalske aktiviteter fx sang, musik og dans.

Tegn:

- At barnet deltager aktivt i børnefællesskabet.
- At barnet udviser glæde ved sang, sanglege, musik eller dans
- At barnet deltager aktivt i kreative processer med forskellige materialer fx klipper med en saks, klippe klistrer, tegner eller laver perler.
- At barnet opnår bevidsthed omkring de forskellige traditioner som fx jul, påske, eller fastelavn.
- At børnene får en bevidsthed omkring forskellige familie former, eller kulturer, at nogle snakker andre sprog end dansk hjemme og har andre traditioner.

Tiltag: Pædagogisk praksis:

- At vi præsenterer børnene for, forskellige musik genrer, forskellige sange og dans.
- At vi bidrager til god børnekultur, at vi taler om de forskellige kulturelle og familie mønstre til samling eller når det optager børnene.
- At vi har forskellige kreative projekter både på stuerne blandet eller i de alders opdelte grupper.
- At vi besøger teater og bibliotek
- At vi holder fast i vores traditioner fx julefest/julehygge, sommerfest, påske hygge, plantedag.
- At vi holder fast i vores traditioner med Lucia til jul, optræden til sommer og julefest.
- At vi holder fast i den daglige struktur med fx højtlesning, samling og dialogisk læsning i en mindre gruppe.

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringsskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

Der arbejdes med skriftlig dokumentation på begge stuer hvor der beskrives den pædagogiske praksis en gang pr uge, men der dokumenteres med billeder på aula, og der evalueres i SMTTE modeller til stuemøder, på p-møder og når der har været afholdt fælles aktiviteter.

Vi har i samarbejde med vores pædagogiske konsulent set på mulighederne for at evaluere i

KIDS materialet som vi er ved at lærer at kende.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

Vi vil evaluere vores læreplan igen i foråret 2025 og der vil blive lagt dokumentation for forskellige aktiviteter, ind på aula løbende.

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluering af pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Pædagogisk læreplan

© 2019
Danmarks Evalueringsinstitut og
Børne- og Socialministeriet

Citat med kildeangivelse er tilladt

Design: BGRAPHIC